

Vasiyet Ve İslam Hukukunda Önemi

– muhammed-ridvan-kaya · 17 Haziran 2025

Vasiyet, ölüm sonrasında kişinin mal varlığının nasıl dağıtılacağını belirleyen bir hukuki düzenlemedir. İslam hukukunda vasiyet, yalnızca ölmeyen önce yapılması gereken bir işlem değil, aynı zamanda toplumun düzenini koruyan, varisler arasındaki olası anlaşmazlıkları engellemeyi amaçlayan önemli bir uygulamadır. İslam'da vasiyetin yeri, Kur'an'da açıkça belirtilmiş ve uygulanması gereken bir hak olarak vurgulanmıştır. Vasiyet, kişinin ölümünden önce gerçekleştirilmesi gereken önemli bir işlemdir. Kur'an-ı Kerim'de, vasiyetin müminler için bir yükümlülük olduğu belirtilmiştir: "Birinizin üzerine ölüm geldiği zaman eğer bir hayır bırakacaksa anneye, babaya, yakınlarla uygun bir şekilde vasiyet etmek muttakiler üzerine bir haktır." (Bakara, 180) Bu ayet, vasiyetin İslam toplumunda ne kadar önemli bir yer tuttuğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu sorumluluk, sadece maddi mirasla ilgili değil, aynı zamanda dini ve ahlaki yükümlülüklerin yerine getirilmesiyle ilgilidir. İslam, varisler arasında adaletsizliğin olmaması için vasiyetin yapılmasını teşvik etmektedir. Ayrıca, vasiyetin değiştirilmesi durumunda ortaya çıkabilecek günahlar da ayette vurgulanmıştır: "Kim işittikten sonra değiştirirse şüphesiz ki günahı onu değiştiren kimselerin üzerindedir." (Bakara, 181) Vasiyetin değiştirilmesi, doğru ve adil bir şekilde yapılması gereken bu eylemin ihlal edilmesi anlamına gelir. Burada, adaletin korunması ve müminlerin haklarının zarar görmemesi gerektiği ifade edilmektedir. Kur'an, vasiyetin nasıl yapılması gerektiğine dair açık hükümler sunmaktadır. Miras paylaşımı ve vasiyetin nasıl yapılacağı, Nisa suresinde detaylı bir şekilde açıklanmıştır: >"Allah size çocuklarınız hakkında vasiyet ediyor. Erkeğe kadının iki payı kadar eğer kadın ikiden fazla ise ne bıraktıysa üçte ikisi onlarıdır. Ve eğer bir taneyse yarısı onundur. Eğer onun çocuğu varsa anne babasından her birinin bıraktığı mirasta altıda bir hissesi vardır. Eğer çocuğu yoksa anne babası ona varis oluyorsa annesine üçte bir düşer. Eğer onun kardeşleri varsa annesinin altıda birdir. Yapacağı vasiyetten veya borcundan sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan hangisinin size yakın olduğunu bilmezsiniz. Bunlar Allah tarafından konulmuş haklardır. Şüphesiz Allah her şeyi bilendir, hikmet sahibidir. Eğer eşlerinizin çocukları yoksa bıraktıklarının yarısı sizindir. Eğer çocukları varsa bıraktıklarının dörtte biri sizindir. Yapacakları vasiyetten veya borçtan sonradır. Eğer sizin çocuğunuz yoksa bıraktığınızın dörtte biri onlarıdır. Eğer çocuğunuz varsa bıraktığınızın sekizde biri onlarıdır. Yapacağı vasiyetten veya borçtan sonradır. Miras bırakan erkeğin veya kadının çocuğu, anne ve babası yoksa bir erkek veya bir kız kardeşi varsa her birine altıda bir düşer. Eğer bundan fazla iseler üçte birine ortaktırlar vasiyetten veya borçtan sonradır. Allah'tan zarar verici olmayan vasiyettir. Ve Allah her şeyi bilendir, şefkatlidir." (Nisa Suresi 11, 12. ayetler) Bu ayetler özellikle miras paylaşımı ve vasiyet konusunda bir temel çerçeve çizmektedir. Miras paylaşımında her bireyin hakkı belirlenmiş ve adaletli bir şekilde dağıtılması amaçlanmıştır. Bu, hem bireylerin haklarını güvence altına almak hem de varisler arasında anlaşmazlıkların önüne geçmek amacıyla yapılmıştır. Vasiyetin, bireylerin borçlarından ve yapılacak diğer ödemelerden sonra yapılması gerektiği de vurgulanmıştır. Vasiyetin zarar verici olmadığı, yani miras paylaşımının adaletli ve tarafsız olması gerektiği, yine Kur'an'da açıkça ifade edilmektedir: "Allah'tan zarar verici olmayan vasiyettir. Ve Allah her şeyi bilendir, şefkatlidir." (Nisa, 12) Bu da,

vasiyetin yalnızca bir mal paylaşımı değil, aynı zamanda bir barış ve huzur kaynağı olması gerektiğini gösterir. İslam, vasiyetin yapılmasının ardından, mirasçılar arasında adaletli ve eşit bir paylaşımı teşvik eder. Vasiyetin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için güvenilir bir şahitlik sistemine ihtiyaç vardır. İslam'da vasiyet sırasında, adil ve güvenilir kişilerin şahitliği büyük önem taşır. Maide suresinde, vasiyet sırasında şahitlik yapacak kişilerin nasıl olması gerektiği belirtilmiştir: >"Ey iman edenler! Birinize ölüm geldiği zaman vasiyet sırasında içinizde adil iki kişi veya sizden olmayan diğer iki kişi aranızda şahitlik etsin. Eğer yeryüzünde yolculuk ederken başınıza ölüm musibeti gelmişse onların ikisini salattan sonra tutun. Eğer kuşkulanırsanız onu hiçbir bedele satmayacağımıza ve eğer akraba da olsa Allah'ın şahitliğini gizlemeyeceğiz şüphesiz o zaman günahkar kimselerden oluruz diye yemin etsinler."(Maide suresi 106. ayet) Bu ayet, vasiyetin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla, şahitlerin doğru ve güvenilir kişiler olmasını şart koşar. Vasiyetin doğru bir şekilde yapılması, miras paylaşımında adaletin sağlanması için çok önemlidir. Şahitler, vasiyetin içeriğini doğru bir şekilde aktarmak ve gelecekte olabilecek anlaşmazlıkları önlemek için gereklidir. Kur'an'da vasiyetin değiştirilmesi durumunda, bunun günah olacağı ve sorumluluğun değiştiren kişilere ait olacağı belirtilmiştir. Bu, İslam'ın adalet ilkesinin bir göstergesidir. Vasiyetin değiştirilmesi, hem ölen kişinin isteklerinin yerine getirilmemesi hem de mirasçılar arasında adaletsizlik oluşturması hatta miras için ölümlerin dahi oluşmasına yol açabilir. İslam'da vasiyet, hem bir hukuki hem de ahlaki sorumluluktur. Bu sorumluluk, sadece mal varlığıyla ilgili değil, aynı zamanda müminler arasında adaletin sağlanması ve barışın korunması açısından da önemlidir. Vasiyetin doğru yapılması, varisler arasında olabilecek anlaşmazlıkları önler, adaletin sağlanmasına yardımcı olur ve toplumsal huzurun sürdürülmesine katkı sağlar. İslam, vasiyetin uygulanmasını, değiştirilmemesini ve güvenilir şahitlerle yapılmasını esas alarak, her bireyin haklarının korunmasını sağlamaktadır. Bu bağlamda, İslam'ın vasiyetle ilgili koyduğu hükümler, hem bireylerin hem de toplumun iyiliği için büyük bir öneme sahiptir.